

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 14-03-5293 מדינת ישראל נ' עצמון

1

בפני כב' השופטת אסתר נחליאלי חיאט

המאשימה
מדינת ישראל
רשות ההגבלים העסקיים
ע"י ב"כ עו"ד תומר דגני והילה כהן

נגד

הנאשם
מיכאל עצמון
ע"י ב"כ עו"ד מזור מצקביץ ומוטי כהן

2

גזר-דין

3

4

הרקע העובדתי

1. במהלך חודש דצמבר 2004 פרסמה חברת מניב ראשון בע"מ – תאגיד המים של ראשון לציון מכרז מספר 6/2004 למתן שירותי שיפוצ, כיוול, תיקונים, החלפה ובדיקות למדי מים בראשון לציון. באותו חודש, פורסם מכרז מספר 36/2004 מטעם עיריית תל אביב-יפו לביצוע קריאה, אחזקה, החלפה, הפרדה, טיפול תקופתי, אספקה והנחה של מדי מים בצפון העיר תל אביב-יפו. לקראת הגשת ההצעות בשני המכרזים, הסכימו יעקב צויגנבוים, בעל מניות ומנהל בחברת מדי ורד בע"מ (להלן: "מדי ורד"), יצחק גירבי ושלמה דור – שניהם בעלי מניות ומנהלים בחברת מד מים רימונים בע"מ (להלן: "חברת רימונים") כי מדי ורד לא תיגש למכרז שהתקיים בתל אביב וחברת רימונים לא תיגש למכרז שהתקיים בראשון לציון.

בהתאם להסכמות שהתגבשו בין השלושה לא ניגשה חברת רימונים למכרז שהתקיים בראשון לציון ואולם מדי ורד הגישה הצעה למכרז שהתקיים בתל אביב תוך שיתוף פעולה עם חברת מילגם שירותים לעיר בע"מ.

17

2. חברת רימונים שנוכחה לראות כי מדי ורד הפרה את ההסכם ובניגוד להסכמות אליהן הגיעו הצדדים הגישה הצעה למכרז בתל אביב זאת בנוסף לזכייתה במכרז שהתקיים בראשון לציון (אליו לא נגשה רימונים בהתאם להסכמות), הגישה עתירה מנהלית לבית המשפט המחוזי בתל אביב לביטול המכרז; העתירה התקבלה כאמור בפסק הדין עתי"מ 1513/05 מד מים רימונים נ' מניב ראשון בע"מ (17.4.05). על פסק דין זה, הגישה מדי ורד ערעור לבית המשפט העליון, עע"מ 4598/05 מדי מים ורד בע"מ נ' מניב ראשון בע"מ.

23

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

3. לקראת הדיון בבית המשפט העליון בערעור שהגישה מדי ורד, הגיעו יעקב צויגנבוים ויצחק גירבי להסכמה כי בתמורה לכך שמדי ורד לא תיגש למכרז החדש שיפורסם על ידי עיריית תל אביב-יפו, לא תתנגד חברת רימונים לקבלת הערעור של מדי ורד או לזכייה מחודשת שלה במכרז שיקיים תאגיד המים של ראשון לציון, ככל שייערך. עוד התחייבו יעקב צויגנבוים וגבריאל אלטמן (ששימש כמנהל ובעל מניות במדי ורד באותה עת), כי אם תחליט מדי ורד להתמודד במכרז, יעשה הדבר בתיאום עם חברת רימונים ובמחירים שלא יפחתו מהמחירים שהוסכמו ביניהם בהסכם אליו הגיעו. בנוסף, הוסכם כי ככל שמדי ורד תתמודד במכרז בעקיפין, היא תיידע את חברת רימונים ותפרט את המחירים שנקבה בהצעתה עוד הוסכם כי להבטחת קיום ההתחייבויות אליהן הגיעו בהסכם, יפקידו יעקב צויגנבוים וגבריאל אלטמן שיק על סך 150,000 ש"ח אצל עו"ד מיקי עצמון (להלן: "הנאשם") ששימש עורך דין של מדי ורד באותה עת והעניק לה ייעוץ משפטי שוטף, בנוסף חתם יעקב צויגנבוים על ערבות אישית לקיום החיובים.
4. לאור ההסכם החדש אליו הגיעו הצדדים לפיו אין חברת רימונים מתנגדת לקבלת הערעור שהגישה מדי ורד, הוגשה בקשה מוסכמת וביום 12.3.06 קבע בית המשפט העליון "לאור בקשתם המוסכמת של הצדדים מיום 9.3.06 אני מורה על מחיקת הערעור כמבוקש ללא צו להוצאות". להסכם אליו הגיעו הצדדים נעזרו יעקב צויגנבוים ויצחק גירבי בנאשם ובעו"ד אריאל גירבי שהיו מעורבים בניסוח ההסכמות בין החברות ובדרכי אכיפתן.
- יאמר כי במקביל להליך דנא מתנהל בבית משפט זה תיק נפרד נגד עו"ד גירבי וכן נגד החברות ונושאי משרה שונים להם מייחסת המאשימה עבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים בפרשות מדי המים.
5. על חלקו בפרשה אחת מבין כלל הפרשות המתוארות בכתב האישום המקורי, הוגש תחילה כתב אישום נגד הנאשם ונגד החברות ונושאי המשרה. לאחר מכן, בהסכמת הצדדים ולאור עמדת הנאשם שלא לנהל הוכחות, הופרד התיק דנא מהתיק העיקרי. כתב האישום מייחס לנאשם סיוע לעבירה של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות לפי סעיף 47 (א)(1) בצירוף סעיפים 4, 2(א), 2(ב), 2(ב)(3), 2(ב)(4) ו-44 לחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים") וסעיף 31 לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").
- על פי הודאת הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן הורשע הנאשם ביום 15.6.14 בביצוע העבירה המיוחסת לו.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

תמצית הטיעונים מטעם המאשימה

6. המאשימה בקשה להחמיר עם הנאשם ולהטיל עליו עונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות. מתחם העונש ההולם לטענתה נע בין חודש מאסר ברף התחתון לארבעה חודשי מאסר ברף העליון; בתוך מתחם ענישה זה סברה המאשימה כי העונש ההולם בענייננו הוא עונש מאסר לתקופה של חודש וחצי שירוצה בדרך של עבודות שירות. כן עתרה להשית על הנאשם קנס הנע בין 20,000 ל-50,000 ₪ ומאסר על תנאי.

7. במסגרת טיעוניה לעונש פירטה המאשימה את הערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה מביצוע העבירה, כך תארה את הפגיעה בערכי התחרות החופשית, את הפגיעה באמון הציבור ברשויות האמונות על שמירת חופש התחרות הכלכלית בכלל והפגיעה באמון הציבור בעורכי הדין בפרט. המאשימה פרטה את הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה שבהתאם להן על בית המשפט לקבוע את העונש ההולם את העבירה שבביצועה הודה הנאשם, בהתאם להוראות הדין ובכללן הדגישה כי העבירה נעשתה לאחר הכנה ותכנון מקדים, אותו ניתן להסיק מעצם העובדה שההסכם שגובש בין הצדדים ונחתם בסופו של יום נוסח על ידי הנאשם תוך השקעת מחשבה כמתבקש מעו"ד ולאחר שהנאשם העיר הערותיו שאף התקבלו וההסכם נוסח בהתאם; עוד ציינה המאשימה כי הנאשם היה פעיל כ"אוכף ההסכם" כמי שהחזיק את הצ'ק שנועד להבטחת קיום ההסכם ובכך גם סייע לייצובו של ההסכם וליישומו בפועל; המאשימה אף עמדה על הנזק שהיה צפוי להיגרם לציבור מההסדר המגביל את התחרות בין החברות המעורבות בהסכם, ולטענת המאשימה, אכן נגרם בפועל. כן טענה כי אין לקבל את הטענת הנאשם כי לא היה מודע לפסול שבמעשיו בהיותו עורך דין שמוחזק כבעל ידע מקצועי שרכש במהלך עבודתו כעורך דין.

8. המאשימה התייחסה לנסיבות האישיות של הנאשם וסברה כי אכן יש להביא בחשבון לפני גזירת העונש בתוך המתחם הכללי שציינה בפני בית המשפט ובכללן כי הנאשם נטל אחריות על מעשיו ושיתף פעולה עם רשויות החקירה מעת שהחלה החקירה כן הפנתה את בית המשפט להיעדר עבר פלילי של הנאשם, אף שציינה כי רוב הנאשמים בעבירות מתחום ההגבלים העסקיים הם אנשים נורמטיביים, מעורבים מעורבות מהותית בכלכלת המדינה והם חלק בלתי נפרד מהבסיס הכלכלי של המשק הישראלי.

9. משנתבקש בית המשפט על ידי הנאשם לבטל את ההרשעה, בהתאם לסמכותו בסעיף 192א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "חוק סדר הדין הפלילי") ראתה המאשימה להתייחס אף לסוגיה זו. במסגרת טיעוניה בסוגיית ביטול ההרשעה

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

הדגישה המאשימה, כי בהתאם להלכה הפסוקה ומשלא התקיימו בענייננו נסיבות חריגות ויוצאות דופן, אין מקום לסטות מהכלל ולהורות על ביטול הרשעת הנאשם; המאשימה הפנתה את בית המשפט ל-51 החלטות (!) שניתנו במהלך השנים על ידי בית המשפט העליון בשאלת אי ההרשעה, החלטות שברובן המכריע הותירו את ההרשעה על כנה, במיוחד עת מדובר בנאשמים בגירים. לדבריה, הנאשם לא עמד בנטל המוטל עליו להוכיח את הנזק הקונקרטי שתגרום ההרשעה וכל שטען הנאשם הוא נזק כלכלי שנגרם למעשה לכל נאשם שהורשע בדין ואין כל נסיבה חריגה המצדיקה להעדיף את ביטול הרשעתו לעומת נאשמים נורמטיביים אחרים כדוגמתו שהורשעו בעבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים.

עוד סברה המאשימה כי אין בעובדה שהנאשם, שהוא כאמור עורך דין במקצועו, עלול לעמוד לדין משמעותי בהתאם לחוק לשכת עורכי הדין, כדי למנוע הרשעתו, כפי שאף היה במקרים דומים בהם נדון עניינו של נאשם בבית המשפט במסגרת הדין הפלילי במקביל לדיון במסגרת הדין המשמעתי, ובהם כבר קבע בית המשפט כי השאלה עד כמה תשפיע הרשעתו של הנאשם בדין על האפשרות להמשיך ולעסוק במקצועו נתונה לחבריי ועדת המשמעת ששיקוליהם שונים מאלו העומדים לפני בית המשפט במהלך הדיון הפלילי; משכך סברה המאשימה כי אין מקום לבטל את ההרשעה, אף שקיימת אפשרות במסגרת הדין המשמעתי כי יוטל על הנאשם עונש של השעיה, במיוחד לאור האינטרס הציבורי הגלום בהרשעה וחשיבות עקרון ההרתעה למי שעוסקו הוא ייעוץ מקצועי לציבור הפונה לסיוע עורכי-דין.

תמצית הטיעונים מטעם הנאשם

10. ב"כ הנאשם, עו"ד מצקביץ, שטענה ברגישות רבה ועשתה ככל יכולתה להציג כראוי את עמדת הנאשם, טענה כי יש לבטל את הרשעת הנאשם, לאור נסיבות המקרה שלטעמה הן חריגות ומצדיקות את ביטול ההרשעה. בין שאר הנסיבות ציינה ב"כ הנאשם את היות הנאשם אדם נורמטיבי, ערכי, אזרח התורם לחברה, פעיל במערך המילואים עד היום. עוד טענה כי לא היה מודע לפליליות מעשיו בעת שערך את ההסכם ומעת שהתבררו לו העובדות ומשמעותן מיד ניתק עצמו מכל קשר עם החברות הללו, שיתף פעולה באופן מוחלט עם הרשויות ולקח אחריות למעשיו; עוד ציינה כי בהיותו עו"ד הרי שההרשעה תפגע בו ותגרום לנזק בלתי הפיך נוסף לנזק שכבר נגרם לו עד כה. לטענת ב"כ הנאשם נסיבותיו האישיות של הנאשם המשתלבות עם נסיבות העבירה, העובדה כי מעורבותו של הנאשם בסיוע לביצוע עבירת ההסדר הכובל הייתה קצרה ונקודתית ולמעשה נעשתה רק בדיעבד, שכן ההסכם החדש גובש בין בעלי המניות בשתי החברות בטרם הועבר לעיונו של הנאשם; כי הנאשם לא היה מודע כלל להסדר הראשוני שנערך בין מדי ורד לחברת רימונים וכי הנאשם לא קיבל כל

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 14-03-5293 מדינת ישראל נ' עצמון

תמורה כספית בעד מעורבותו בהסכם; העובדה כי הנאשם הודה בביצוע העבירה שיוחסה לו בכתב האישום עוד במהלך החקירה; חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה עד ליום העמדתו לדין והבעת החרטה הכנה – תומכים בטענתה כי בנסיבות שנפרשו בפני בית המשפט יש מקום לבטל את ההרשעה.

11. ב"כ הנאשם הדגישה כי טעמים אלו מתיישבים עם התנאים שנקבעו בפסיקה שבהתקיימם ייעתר בית המשפט לבקשה לביטול הרשעה, הן בשל הפגיעה החמורה שתגרם לנאשם וליכולתו להשתקם, ויש להעדיף את השיקול האישי במקרה זה על פני שיקולי האינטרס הציבורי, והן בשל העובדה כי עסקינן בעבירה של סיוע לעריכת הסדר כובל ולא בביצוע העבירה המושלמת, דבר המפחית את החומרה שיש לייחס לנסיבות העבירה. מכל הטעמים הללו ומהנסיבות שהציגה ב"כ הנאשם, שחלקן התייחסו לביטול ההרשעה וחלקן לנסיבות מקלות לרמת הענישה, סברה כי יש לבטל את ההרשעה ולהסתפק בעונש של שירות לתועלת הציבור והתחייבות להימנע מביצוע עבירות על חוק ההגבלים העסקיים בעתיד.

אדון בטענות שנטענו כסדרן.

סוגיית ביטול הרשעה

12. הוראת סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי קובעת כי:

"בתום בירור האשמה יחליט בית המשפט בהחלטה מנומקת בכתב (להלן – הכרעת הדין) על זיכוי הנאשם או, אם מצא אותו אשם, על הרשעתו".

כלומר – הכלל הוא כי בית המשפט שקבע כי הנאשם ביצע את העבירה המיוחסת לו (בין לאחר בירור האשמה ובין לאחר הודאת הנאשם) ירשיע אותו בדין "שכן משנמצא כי אדם עבר עבירה, מתחייב כי ההליך הפלילי כנגדו ימוצה בדרך של הרשעתו וענישתו" (ע"פ 2669/00 מדינת ישראל נ' פלוני פ"ד נד 685, 689 (2000)). כלל זה מתיישב עם העקרון שבבסיס הליכי אכיפת חוק תקין ושוויוני (ת"פ (י-ם) **מדינת ישראל נ' כהן** (29.5.07)). הימנעות מהרשעה היא **חריג שבחריגים** לכלל זה (ע"פ 9262/03 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח(4) 869 (2004)).

אמנם בהתאם לסעיף 71 א(ב) לחוק העונשין, רשאי בית המשפט, אף במקום שמצא כי הנאשם ביצע את העבירה המיוחסת לו, להמנע מהרשעה וליתן צו שירות בנוסף למבחן או בלעדיו ואף לאחר ההרשעה מכוח סעיף 192א' לחוק סדר הדין הפלילי, רשאי בית המשפט,

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

לפני מתן גזר הדין, לבטל את ההרשעה וליתן צו מבחן או צו שירות לתועלת הציבור ; ואולם כפי שציינתי המנעות זו היא "חריג שבחריגים" וכדי ליישם את ההמנעות הנ"ל יש לילך בדרך שהתוותה הפסיקה ובהתאם לכללים שקבעה.

13. פסק הדין המנחה בסוגיית המנעות מהרשעה הוא ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (1997) (להלן: "עניין כתב") בו התווה בית המשפט העליון קווים מנחים בהתקיימם ניתן להימנע מהרשעה, וכלשונו "ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים" (פסקה 7, שם). (ראו גם – רע"פ 8460/11 גביאו נ' מדינת ישראל (7.5.12) וכן רע"פ 7720/12 פלוני נ' מדינת ישראל (12.11.12)). עוד נקבע, כי יש לבחון האם עלול להיגרם לנאשם נזק קונקרטי ומוחשי כתוצאה מההרשעה (רע"פ 9118/12 פריגין נ' מדינת ישראל (1.1.13)).

בית המשפט הדגיש בעניין כתב כי נקודת המוצא היא שהאינטרס הציבורי גובר על שיקולי השיקום, וכי רק בנסיבות חריגות ביותר, יסטה בית המשפט מדרך המלך ויורה על ביטול הרשעת הנאשם (שם ; ראו גם – ע"פ 22513/96 מדינת ישראל נ' שמש, פ"ד נ(3) 682 (1996) וכן רע"פ 2405/05 ג'מיל נ' מדינת ישראל (29.5.05)).

14. ואם בעניין כתב הונחו היסודות המנחים בסוגיית המנעות מהרשעה בעבירה פלילית באופן כללי, הרי שבע"פ 1042/03 מצרפס נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(1) 721 (2003) התייחס בית המשפט העליון לסוגיה בהיבט של חוק ההגבלים העסקיים וקבע כי עבירות על חוק ההגבלים העסקיים הן עבירות כלכליות חמורות לאור פגיעתן הקשה בתחרות החופשית והמשיך וציין כי המנעות מהרשעה במקרים מעין אלה "יש בה משום 'איתות' שלילי לציבור. איתות כזה אינו עולה בקנה אחד עם הצורך להחדיר לתודעתם של מנהלי עסקים שעבירות על חוק ההגבלים העסקיים, עבירות 'רגילות' הן, שככלל יש להרשיע בגינן" (ההדגשה אינה במקור – א.נ.ח); עוד ראו דברים דומים בע"פ 2919/02 אלוני נ' מדינת ישראל (1.10.02)).

מכאן שבמסגרת בחינת "סוג העבירה ... בנסיבות המקרה המסוים", כפי שנדרש לבחון בהתאם לעניין כתב, קובע בית המשפט העליון במפורש כי "ככלל יש להרשיע" בגין עבירות על חוק ההגבלים העסקיים, וככלל זה חל גם על עבירה של סיוע לעשיית הסדר כובל שאינה חורגת מהכלל ויש להוקיע את המעשים החמורים המבוצעים בצלו של חוק ההגבלים העסקיים בדרך של הרשעה פלילית של מבצעי העבירות שכן אי הרשעה עלולה להעביר מסר מוטעה לציבור.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
15. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים ועיינתי בפסיקה שהציגו, ראיתי לקבל את עמדת המאשימה להותיר את ההרשעה על כנה ולדחות את בקשת הנאשם להורות על ביטול הרשעתו. אמנם התרשמתי מהנאשם כאדם נורמטיבי, כאיש משפחה, כאדם ערכי התורם ברצון לחברה ולמדינה, כי הוא ממשיך לשרת בצבא עד היום במסגרת מילואים (התרשמות המבוססת אף על עדויות אחרות של הנאשם ואשתו) כן התרשמתי מהיותו עו"ד מוערך והגון וכי אין לו כל הרשעות קודמות, אלא שאין בהתרשמותי החיובית מהנאשם וממעלותיו הרבות שתוארו בהרחבה במסגרת הטיעונים כדי להטות את כף המאזניים לטובת ביטול ההרשעה, ולא מצאתי באיזה מבין טיעוני הנאשם הארוכים והמפורטים כי הנסיבות שהוצגו מתיישבות עם הקווים המנחים של בית המשפט העליון המאפשרים ביטול ההרשעה, אלא דווקא להפך. ואפרט.
16. רבים ממבצעי עבירות "צווארון לבן" ועבירות כלכליות הם אנשים נורמטיביים, מכובדים, אנשי כלכלה, מנהלי חברות, נושאי משרות בתאגידים וכפי שנאמר בע"פ 2919/02 **אלוני נ' מדינת ישראל** (1.10.02) "מבצעיהן של עבירות כאלה – אנשים שומרי־חוק בדרך־כלל, המוכרים בקהילותיהם כאנשים נשואי־פנים..." וכי בדרך כלל מדובר בעבירה ראשונה של מבצעי עבירות אלה, אלא שלא מצאתי בכך שיקול לקולא, ולהיפך. דווקא מאותם אנשים הנמצאים בצמתים המרכזיים של קבלת החלטות העלולות להשפיע על הציבור כולו, ובודאי מעורכי דין האמונים על שמירת החוק ובידם אפשרות ליתן יעוץ משפטי ראוי המונע את ביצוע העבירות, מצופה לשמור על רמה אישית ומוסרית גבוהה מזו החלה על כלל האוכלוסיה, לאור מוקדי הכוח המצויים בידם לבל ינצלו אותם לפגוע בערך החשוב והיסודי של תחרות חופשית והוגנת עליה יש להגן ולאפשר לציבור להנות מיתרונות אלה (ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ ואח'**, פ"ד נט(6) 776, 941 (2005) וכן ע"פ 2669/00 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, שנזכר לעיל).
17. דברים אלו מקבלים משנה תוקף, שעה שעסקינן בעורך דין שמתוקף הכשרתו המקצועית מוחזק כמי שמודע לאי החוקיות הברורה העולה מההסכם שנתבקש לערוך עבור לקוחותיו והיה עליו לסרב לסייע בעריכת ההסכם ובודאי שהיה עליו להמנע מלהעיר הערות להסכם שיאפשרו את יישומו, לאור החובה הבסיסית המוטלת על עורך הדין ליעוץ יעוץ בגבולות שמאפשר הדין, לשמור על החוק ולסייע בשמירתו מתוקף חובתו המוגברת כלפי בית המשפט הרואה את עורך הדין כ"officer of the court" (על חובות עורך הדין כלפי בית

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 14-03-5293 מדינת ישראל נ' עצמון

המשפט, ראו – לימור זר גוטמן "חובת עורך הדין לא להטעות את בית המשפט" **עיוני משפט** כד(2) 413 (2000).

אף שהתרשמתי כי החרטה שהביע הנאשם הן בחקירתו והן בפני היא כנה, אין בה כדי לשנות מהעובדה כי מדובר בעבירות חמורות שחומרתן אף מתעצמת למול בקיאותו המתחייבת של עורך הדין המסייע בעריכת הסכמים בניגוד לחוק ההגבלים העסקיים ומחובת בית המשפט להרתיע את הציבור בכלל ואת ציבור עורכי הדין בפרט לבל יסייעו במתן נופך 'חוקי' להסכם שנערך על ידי עורך דין. על בית המשפט מוטלת החובה להעדיף את האינטרס הציבורי ולהבהיר את עמדתו החד משמעית כדי למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד. שבעתיים כך כשהתרשמתי כי אין מקום לקבל את טענת הנאשם לחוסר מודעות לפליליות העולה באופן מובהק מההסכם שבניסוחו סייע. כפי שניתן לראות בבירור למשל בסעיף 2 להסכם שבניסוחו סייע: **"מדי ורד מתחייבת לא להשתתף במישרין ו/או בעקיפין במכרז של עיריית תל אביב... למעט אם תשתתף תוך יידוע רימונים מראש, וזאת בצמוד למחירון שרצ"ב כנספח א' ולא פחות מהמחירים הנקובים בו"** (ת/37), נראה כי הדברים מדברים בעד עצמם ואין ספק כי לא ניתן להבין אחרת את ההסכם אלא כהסכם שדבקה בו פליליות, והדברים אמורים ביתר שאת ככל שמדובר בעורך דין.

18. אשר לטענה כי הותרת ההרשעה על כנה תגרום לנאשם לפגיעה מקצועית וכלכלית חמורה, בשל החשש שההרשעה תרחיק ממנו לקוחות פוטנציאליים לאור הפרסום השלילי שידבק לשמו, בנוסף ללקוחות שכבר הפסיקו את התקשרותם עמו, וכן ימנע ממנו להתמודד במסגרת מכרזים ציבוריים, לא מצאתי כי יש בכך כדי להוות שיקול משמעותי המצדיק את ביטול ההרשעה בענייננו; כך גם לא ראיתי לקבל את טענת ב"כ הנאשם כי הרשעה בתיק דנא תגדיל באופן משמעותי את החשש להשעיית הנאשם במסגרת ההליך המשמעתי ותביא לפגיעה קשה בפעילותו המקצועית וממילא בהכנסותיו.

19. תחילה ראיתי לציין כי הענישה המשמעתית באה **לשרת תכליות שונות** מאלו של הענישה הפלילית (על"ע 3467/00 **הוועד המחוזי של לשכת עורכי-הדין בתל אביב-יפו נ' צלטנר**, פ"ד נו(2) 895 (2002)); עיקר המשפט המשמעתי הוא בחינת הדופי המוסרי שדבק במעשי אותו אדם שהוא עורך הדין – מעשה העלול לפסול אותו מלעסוק במקצוע עריכת הדין (על"ע 6251/06 **הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב-יפו נ' דוידוביץ'** (8.7.10)).

בעל"ע 8536/07 **הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב-יפו נ' הברשט** (24.3.11) ציין בית המשפט העליון כי הענישה המשמעטית פועלת בשני "מעגלי השפעה" עיקריים הקרוב והרחוק. ב"מעגל הקרוב" לעורך הדין, המטרה היא לשמור על אינטרס לקוחות

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

פוטנציאלים של עורך הדין מפני הסיכונים הכרוכים ברכישת שירותיו של מי שכשל בתפקידו; וב"מעגל הרחוק" המטרה היא ערכית ונועדה לשמור על רמת המקצוע ועל האמון שרוחש הציבור ומערכת המשפט לציבור עורכי הדין (ראו גם – על"פ 11744/04 זיו נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל-אביב-יפו (8.8.05)).

שאלת ההשפעה של הרשעת הנאשם בדין הפלילי על שאלת ההשעיה מלשכת עורכי הדין נתונה לשיקול דעתן של וועדות הלשכה שבבסיס החלטתן עומדים שיקולים אחרים מאלו העומדים בפני בית המשפט במסגרת הדין הפלילי (ראו והשוו – ע"פ 3336/10 דכוור נ' מדינת ישראל (10.3.11); רע"פ 654/13 אבו בכר נ' מדינת ישראל (26.2.13); רע"פ 5100/14 מסארווה נ' מדינת ישראל (28.7.14) וכן ת"פ (י-ם) 33300-04-13 מדינת ישראל נ' פרינץ (24.6.14)).

לכך אוסיף כי גם אם נגרם לנאשם נזק מקצועי עד כה, (והגם שהדבר לא הוכח אלא רק נטען, אני מוכנה לצאת מהנחה שאכן כך) וגם אם יגרם לו נזק מקצועי-כלכלי בעתיד כתוצאה מההרשעה, נראה כי מדובר בתוצאה הכרחית ובלתי נמנעת הנובעת ממעשיו (ת"פ (י-ם) 167/03 מדינת ישראל נ' כהן (29.5.07)). על הנאשם היה לדעת ולהבין, בודאי כעורך דין, כי לפעילותו בסיוע לעריכת ההסכם שחלק ממנו צוטט לעיל, יש תוצאה והיא היתה צריכה לעמוד לנגד עיני הנאשם לפני שביצע את העבירות שבביצוען הודה. נראה כי לאחר שהנאשם יסיים את 'הפרק הזה' בחייו המקצועיים, לאחר שירצה את עונשו, יראה לפעול לשוב ולשקם את המשרד שבמו ידיו הביא למצב כפי שהוא טוען לו.

20. אין בידי לקבל את טענת ב"כ הנאשם כי יש מקום להקל עם הנאשם מאחר שהורשע "רק" בסיוע לעבירה. עבירת הסיוע בוצעה במסגרת עבודתו של הנאשם כעורך דין וכפי שצינתי לעיל, מקצוע עריכת הדין מטיל על העוסקים בו חובה לבצע את עבודתם במגבלות החוק ובין השאר, לסייע לעריכת הסכמים במסגרת החוק. חובה זו מודגשת נוכח היות עורך הדין "נאמן בית המשפט", ואיני רואה עין בעין עם ב"כ הנאשם כי יש בעובדה שהנאשם הואשם "רק" בסיוע לעריכת ההסכם שכל ניסוחו אומר הסדר כובל, מקום להקל ראש במעשיו ואין בעבירת 'הסיוע' כדי לגרוע מהפגיעה בערך החברתי המוגן העומד בבסיס חוק ההגבלים העסקיים – הגנה על הערך היסודי של תחרות חופשית, ממילא לא מצאתי כי יש בדברים אלה שיקול המצדיק את ביטול ההרשעה.

על יסוד כל האמור לעיל, ראיתי להותיר את ההרשעה על כנה.
משכך אתיחס לגזירת העונש ההולם בנסיבות דנא, בהתאם להוראות הדין.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 14-03-5293 מדינת ישראל נ' עצמון

העונש ההולם – לאור תיקון 113 לחוק העונשין

21. תיקון 113 (חוק העונשין (תיקון מס' 113), התשע"ב-2012 (ספר חוקים 2330 (תשע"ב) 102), (להלן: "תיקון 113") נועד להבנות את שיקול דעתו של בית-המשפט במלאכת קביעת העונש, לפי העקרונות והקריטריונים שנקבעו בסימן א'1 בפרק ו' לחוק העונשין. בסעיף 40ב לחוק העונשין נקבע עקרון ההלימה, שמשמעו אימוץ עקרון הגמול כעקרון מנחה. בהתאם לתיקון 113 על בית-משפט לערוך בחינה רב שלבית לצורך גזירת העונש: (לניתוח תיקון 113 והשלכותיו ראו: עמי קובו "פירוש לתיקון 113 לחוק העונשין בעניין הבניית שיקול הדעת בענישה" עלון השופטים ע"ש השופט ברוך ז"ל 14, 3 (2012) וכן ע"פ 8641/12 מוחמד סעד נ' מדינת ישראל (5.8.2013)).

22. **תחילה**, על בית-המשפט לקבוע מתחם ענישה ההולם את נסיבות ביצוע העבירה ואותן בלבד. לשם כך עליו לתת דעתו לשלושה שיקולים:

א. **הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה**;

ב. **מדיניות הענישה הנוהגת**;

ג. **נסיבות הקשורות בביצוע העבירה**, הכל כמפורט בסעיף 40ט לחוק (סעיף 40ג(א) לחוק העונשין) (להרחבה ראו – ע"פ 4815/13 מדינת ישראל נ' מוחמד אלעוקבי (1.1.2014)).

הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירות נשוא כתב האישום מצוי ברף העליון של הערכים החברתיים המוגנים. העבירה שבוצעה על ידי הנאשם פוגעת קשות בערך היסודי של תחרות חופשית, ערך מהותי בחברה דמוקרטית השואפת לנהל כלכלה חופשית ונטולת לחצים מהסוג שחוק ההגבלים העסקיים בא להגן מפניהם, שבעתיים כך כשהפגיעה בערך התחרות החופשית קשה עוד יותר עת עסקינן בהסדר אופקי היוצר תיאום בין מתחרים באותו שוק (ע"פ 7068/06 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה (31.5.07) (להלן: "עניין אריאל"); לכך יש להוסיף כי ערך חברתי חשוב המצריך הגנה מפני הפגיעה שנגרמה הוא אמון הציבור במערכת המשפט ובציבור עורכי הדין. עורך הדין נתפס בציבור כחלק אינטגרלי ממערכת המשפט וככזה עליו לנהוג בניקיון כפיים תוך שמירה על רמה מוסרית גבוהה יותר מזו של כלל האוכלוסייה (ראו לדוגמה – ע"א 6185/00 עו"ד חנא נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 366, 380-381 (2001)). מעורבותו האקטיבית של עורך דין בביצוע עבירות בכלל, ועבירות בתחום ההגבלים העסקיים בפרט, פוגעת בתדמית עורכי הדין וראויה לגינוי חמור לבל תישנה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

מדיניות הענישה הנוהגת – עיון בפסיקת בית המשפט שהציגו הצדדים מלמד כי העבירה שיוחסה לנאשם בכתב האישום דנא נדונה כעבירה בלבדית אך פעמיים בעבר: בת"פ 483/97 מדינת ישראל נ' י.א.ה ייעוץ כלכלי בע"מ (11.3.98) (להלן: "עניין קרטל חוליות") ובעניין אריאל שכבר הזכרתי לעיל. בעניין קרטל חוליות הגיעו הצדדים להסדר טיעון ונגזרו על המסייע עבודות לשירות הציבור, 6 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים, התחייבות כספית להימנע מעבירה על חוק ההגבלים העסקיים וקנס כספי בסך 80,000 ₪. בעניין אריאל הושת על המסייע ליצירת הסדר כובל קנס בסך של 50,000 ₪ בנוסף להתחייבות כספית להימנע מעבירה על חוק ההגבלים העסקיים.

ואולם ראיתי להדגיש כי בשנים האחרונות הוביל בית המשפט העליון קו תקיף של החמרה בעבירות על חוק ההגבלים העסקיים. כך בע"פ 845/02 מדינת ישראל נ' תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית לישראל בע"מ (8.1.08) אמרה הנשיאה (בדימוס) כב' השופטת ד' ביניש כי "על פי מדיניות הענישה שנקבעה בפסקתנו... בכל הנוגע לעבירות על חוק ההגבלים, מן הראוי ככלל להטיל על המורשעים בביצוע עבירות אלה עונשים של מאסר בפועל, שלא בדרך של עבודות שירות, בצירוף קנס כספי משמעותי" (ההדגשה אינה במקור- א.ג.ח). אמנם אמירה זו ודומות לה מתייחסות למבצעי העבירה השלמה, אולם ניתן להקיש מאמירות נחרצות אלה ולקבוע כי יש להחמיר כיום אף יותר מבבער גם עם המסייע לביצוע העבירה המושלמת, במיוחד במקרה דנא בו הנאשם בהיותו עורך דין שימש כגורם חיוני ליישום ההסדר וכמי שבידיו היה נתון הכלי לאכיפת ההתחייבות שבניסוחה סייע ונחתמה בין הצדדים.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה – עבירת הסיוע של צד להסדר כובל בה הורשע הנאשם נעשתה במהלך עבודתו כעורך דין. הנחת המוצא כי כאשר מונח לפני עורך דין מסמך שעליו לערוך הוא חייב לתת דעתו לאינטרסים של הלקוח שהוא מייצג ולערוך את המסמך בהתאם לכך; עריכה זו מחייבת מחשבה, מחייבת ניסוח ראוי ורהוט שיענה לצרכי הלקוח וברור מאליו כי הדבר לא נעשה כלאחר יד אלא לאחר מחשבה. אשר לשאלת הנזק שנגרם לאור מעורבותו של הנאשם בניסוח ההסכם ובהבטחת מילוי ההתחייבויות שבו, ראיתי לציין את דברי בית המשפט העליון בעניין אריאל (פס' 9-10 לפסק-דינה של השופטת ארבל) לפיהם בחינה מדוקדקת של מידת הפגיעה בתחרות שנגרמה בעקבות ההסדר הכובל טומנת בחובה קשיים, ובכללם קשיי הוכחה מרובים ושאלות של סיבתיות, חתירה נגד התכלית של חסכון בזמן שיפוטי שבעטיה נקבעו החזקות החלוטות בסעיף 2(ב) לחוק ההגבלים העסקיים והעובדה כי הסדרים כובלים המנויים בסעיף זה לחוק ההגבלים העסקיים נושאים חומרה יתרה מעצם טיבם. לאור זאת, נקבע בעניין אריאל כי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 14-03-5293 מדינת ישראל נ' עצמון

יש מקום להחמיר עם הצדדים להסדר, גם אם התביעה לא הוכיחה כי ההסדר הספציפי הביא לפגיעה חמורה בתחרות. בענייננו ראיתי להתחשב באמור לעניין חומרת המעשים, שכן משהודה הנאשם בעובדות כתב האישום המיוחסות לו, לא הובאו ראיות במסגרת ההליך לדיון קונקרטי בשאלת הנזק הכלכלי העתידי שנגרם לציבור בכללותו כתוצאה מההסדר, ולא ראיתי די במסמכים שהוצגו במסגרת הטיעון לעונש כבסיס ראיתי מספיק כדי לקבוע את שיעור הנזק, אם בכלל. גם לא הובאו בפני די ראיות להוכחת טענת הנאשם כי הוא לא הפיק רווח כספי כלשהו מביצוע העבירה, ומשכך לא מצאתי להביא במסגרת שיקולי את שאלת שיעור הנזק כתוצאה מביצוע העבירה ולא את השאלה בדבר הרווח הכספי שצמח לנאשם, אם בכלל, לא לחומרה ולא לקולא.

כפי שצינתי כבר, מוביל בית המשפט העליון קו מחמיר בעבירות על חוק ההגבלים העסקיים, והגם שצינתי את החומרה הרבה שדבקה במעשי הנאשם כעורך דין המסייע לצד להסדר כובל, ראיתי ליישם את אמירת בית המשפט בע"פ 2560/08 מדינת ישראל נ' וול, (פס' ר"כ- רכ"ב לפסק דינו של הש' רובינשטיין (6.7.09)) כי ראוי ליישם את קו ההחמרה בעונשם של מסייעים כך שתבוצע באופן הדרגתי, ומאלה הדברים החלטתי להגביל את מתחם העונש ההולם לזה שבקשה המאשימה, קרי מאסר הנע בין חודש מאסר ברף התחתון לבין ארבעה חודשי מאסר ברף העליון (שירוצו בדרך של עבודות שירות), בצירוף קנס הנע בין 20,000 ₪ לבין 50,000 ₪.

23. לאחר שפרטתי את השלבים בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין, מתחייב עתה לגזור את עונשו של הנאשם.

במסגרת זו, רשאי בית המשפט להתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ולבחון האם מתקיימים שיקולים חריגים הנוגעים לנאשם והמצדיקים לסטות מהמתחם שקבע בשלב הקודם – פוטנציאל שיקום מיוחד או הגנה על הציבור, הכל כמפורט בסעיפים 140 ו-40 לחוק העונשין (סעיף 40ג(ב)). ככל שלא מצא בית-המשפט להעדיף שיקולי שיקום או הגנה על הציבור, עליו לקבוע את העונש שיושת על הנאשם בתוך מתחם הענישה שקבע בשלב הקודם. בשלב זה נדרש בית המשפט לשקול את נסיבותיו האישיות של הנאשם לקולא ולחומרה – המפורטות בסעיף 40א לחוק העונשין, כמו גם נסיבות אחרות, ככל שהן רלוונטיות (סעיפים 40ג(ב) ו-40יב לחוק העונשין).

בענייננו, אמנם הנאשם לקח חלק פעיל בניסוח ההסכם ובדרכי אכיפתו תוך פגיעה בערך היסודי המוגן של תחרות חופשית ופגיעה באמון הציבור, במערכת המשפט ובציבור עורכי

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 5293-03-14 מדינת ישראל נ' עצמון

הדין, אולם ראיתי לזקוף לזכותו את שיתוף הפעולה עם הרשות החוקרת, הודאתו שהביאה
לחסכון חשוב בזמן השיפוט היקר, את נטילת האחריות המלאה למעשיו ואת חרטתו הכנה.
ראיתי להתחשב בנסיבות הנזכרות אולם לא מצאתי כי נסיבות המקרה מקימות את חריג
השיקום הקבוע בחוק העונשין, ומצדיקות חריגה ממתחם העונש ההולם שהוצע על ידי
המאשימה, שהוא ממילא מצומצם.

24. סיכומי של דבר, לאחר שנתתי דעתי למתחם הענישה, הבאתי בשיקולי את הצורך בהרתעת
הציבור בכלל וציבור עורכי הדין בפרט, את החשיבות שיש למסר היוצא מבית המשפט בענין
עבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים ובהתחשב בכל הנסיבות לקולא ולחומרה שפורטו בגזר
דין זה, אני גוזרת על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. חודשיים מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות.
  - ב. קנס של 50,000 ₪. הקנס ישולם בעשרה תשלומים שווים ורצופים החל מ-10 בחודש
נובמבר 2014 ועד ה-10 בכל חודש קלנדרי עוקב אחריו.
  - ג. מאסר על תנאי של 3 חודשים למשך שנתיים, והתנאי הוא שלא יעבור כל עבירה על חוק
ההגבלים העסקיים.
- עונש המאסר ירוצה כאמור בדרך של עבודות שירות, כפוף לחוות דעת הממונה על
עבודות השירות שייתן את חוות דעתו תוך 45 ימים.

משהחלטתי להותיר את הרשעתו של הנאשם על כנה, אני מורה על הסרת החיסיון שהוטל לבקשת
הנאשם מכל ההחלטות בתיק.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך 45 ימים.

ניתן היום, ט"ז אב תשע"ד, 12 אוגוסט 2014, בנוכחות הנאשם וב"כ הצדדים.

אסתר נחליאלי ח'אט, שופטת